

<https://sites.google.com/site/logopedochka1/porusenna-movlennaaki-vonibuvaut> (дата звернення: 27.03.2023).

2. Діти з тяжкими порушеннями мовлення – Рогатин ІРЦ. Рогатин ІРЦ – Інклюзивна освіта. URL: <http://inclusive.org.ua/діти-з-ооп/діти-з-порушенням-мовлення/> (дата звернення: 27.03.2023).

3. Як працювати з учнями з вадами мовлення. Журнал «Освіторія». URL: <https://osvitoria.media/experience/yak-pratsyuvaty-z-uchnyamy-z-vadamy-movlennya/> (дата звернення: 27.03.2023).

4. Діти з порушеннями мовлення. Опорний заклад Диканська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів. URL: <https://dkn.school.org.ua/news/12-20-51-28-08-2020/> (дата звернення: 27.03.2023).

5. Петришин Л. Й. Особливості соціального супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання / Л. Й. Петришин // *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності: збірник матеріалів ІІ Міжнародної науково-практичної конференції: у 2 ч. (м. Тернопіль, 11-12 квітня 2019 р.)*. Тернопіль: Тайп, 2019. Ч. 2. С. 133-137.

Зоряна Сенік,

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
факультету педагогіки і психології,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник: Людмила Петришин,
*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

ОСНОВНІ ЕТАПИ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВПО

Постановка проблеми. Дослідження напрямків соціально-побутової реабілітації з внутрішньо переміщеними особами (ВПО) є на даний

момент особливо актуальним, оскільки внаслідок повномасштабного вторгнення росії в Україну кількість ВПО значно збільшилась. Соціально-побутова реабілітація є важливим етапом в процесі реінтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО) у суспільство та їхнього повернення до звичного життя. Цей етап передбачає відновлення їхнього соціального та побутового середовища, зокрема житла, здоров'я, освіти, зайнятості та інших аспектів їхнього життя [1].

Виклад основного матеріалу. Внутрішньо переміщені особи є однією з найвразливіших категорій населення, які змушені залишити свої домівки через конфлікти, стихійні лиха, економічні чи політичні кризи та інші небезпечні ситуації, при цьому вони змушені шукати нове місце проживання, знайомитися з новим середовищем та адаптуватися до нових умов життя. У таких ситуаціях реабілітаційні програми мають допомогти внутрішньо переміщеним особам відновити побутові та соціальні умови життя.

На сьогодні, у складних умовах ведення військових дій, внутрішньо переміщеними особами є люди, які були змушені залишити свої домівки внаслідок конфлікту, насильства, катастроф, природних лих і т. д. Такі люди змушені переселятися в інші місця та змінювати своє звичне середовище і спосіб життя [3].

При цьому слід звернути увагу, що метою реабілітації ВПО є покращення якості життя цих людей та їх інтеграція в нові умови проживання, а завданням соціально-побутової реабілітації є підтримка людей, які зазнали травматичного досвіду та були вимушені залишити свої рідні місця проживання у зв'язку з конфліктом, насильством або іншими небезпечними ситуаціями [1; 3].

Так, як соціально-побутова реабілітація – це процес підготовки та включення внутрішньо переміщених осіб у нове середовище [3], відповідно соціально-побутова реабілітація включатиме наступні етапи:

- першим етапом у соціально-побутовій реабілітації є надання людям безпечного місця для проживання; при цьому може бути тимчасове проживання в гуртожитку або переселенському центрі, а також влаштування в орендовану квартиру; окрім того, необхідно забезпечити водопостачання, електропостачання, опалення, санітарні умови, доступ до медичних та соціальних послуг;

- другим етапом для реабілітації внутрішньо переміщених осіб є надання їм можливості отримання освіти, що може бути виконано через різні заходи, включаючи курси, семінари, вебінари, навчання онлайн тощо;
- третім етапом є розвиток професійних навичок ВПО, що допоможе їм отримати нові знання та навички, а також підвищити свою конкурентоспроможність на ринку праці;
- четвертим етапом, що є дуже важливим, є надання психологічної підтримки, яка допоможе людям пережити травматичний досвід та відновити психологічну стійкість;
- п'ятим етапом соціально-побутової реабілітації є забезпечення умов для повернення особи до активної участі у суспільному житті [1; 2; 3; 4].

Зауважимо, що одним з головних факторів соціально-побутової реабілітації є забезпечення можливості заробітку та працевлаштування внутрішньо переміщених осіб, що надасть їм можливість успішно соціалізуватись та адаптуватись в нових побутових умовах. Для цього можуть бути проведені вебінари, тренінги, курси підвищення кваліфікації, допомога у пошуку роботи та інші заходи.

Окрім того, ВПО можуть зазнавати психологічних травм та стресів внаслідок того, що вони були змушені залишити свої домівки та звичний спосіб життя. Тому, необхідно забезпечити доступ до медичної допомоги та психологічної підтримки, включаючи консультації, психотерапію, підтримку у відновленні втрачених зв'язків з родиною та близькими.

Висновки. Загалом слід зазначити, що соціально-побутова реабілітація з ВПО є дуже актуальною проблемою і потребує уваги з боку соціальних служб. Саме такі особи на сьогоднішній день потребують, що не найменшого захисту і допомоги з боку держави для успішної реалізації усіх напрямків соціально-побутової реабілітації та особистісної реалізації ВПО в нових умовах життєдіяльності.

Список використаних джерел:

1. Напрямки соціальної реабілітації: соціально-середовищна орієнтація та соціально-побутова адаптація. *Stud Files*. URL: <https://studfile.net/preview/7515127/page:14/> (дата звернення: 21.03.2023).

2. Головна Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pozashkilna/psychologichna-sluzhba/pos-bnik-shhodo-psixosocz-alno-dopomogi.pdf> (дата звернення: 21.03.2023).

3. Соціальна реабілітація. *Pidru4niki*. URL: https://pidru4niki.com/17530607/sotsiologiya/sotsialna_reabilitatsiya (дата звернення: 21.03.2023).

4. Кульчицький Т. Р. *Львівський національний університет імені Івана Франка*. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/04/ann_kulchytskyi.pdf (дата звернення: 21.03.2023).

5. Петришин Л. Й., Лещук Г. В. Змістові аспекти соціально-педагогічної роботи з вимушеними переселенцями та їх сім'ями в сучасних соціальних умовах. *Google Scholar*. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=V0BIe4wAAAAJ&citation_for_view=V0BIe4wAAAAJ:4ТОpqG69KYC (дата звернення: 21.03.2023).

*Юлія Скидан,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
кафедри соціальної освіти та соціальної роботи,
Український педагогічний університет
імені Михайла Драгоманова*

Науковий керівник: **Марина Соляник**,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри соціальної освіти та соціальної роботи,
Український педагогічний університет
імені Михайла Драгоманова

ЕМОЦІЙНИЙ СТАН СІМЕЙ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Постановка проблеми. Емоційний стан сімей учасників бойових дій - це важлива соціально-психологічна проблема, яка потребує уваги і допомоги з боку держави та громадськості. Ця проблема стосується не тільки учасників бойових дій, але й їхніх родин, які також можуть відчувати наслідки травматичних подій, пов'язаних з війною. Тому, ми розглянемо причини та наслідки погіршення емоційного стану сімей учасників бойових дій та можливі шляхи розв'язання цієї проблеми.